

доступу: <http://institutiones.com/strategies/1928-klasternyj-podxod-v-strategii-innovacionnogo-razvitiya-zarubezhnyx-stran.html>.

2. *Cluster Mapping Project, Institute for Strategy and Competitiveness, Harvard Business School. Copyright 2005 President and Fellows of Harvard College.* // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ruthenia.ru/Logos/number/40/07.pdf>. – С. 76.

3. *Jonathan Sallet and Paisley Innovation Clusters Create Competitive Communities. Huff Post Social News September 21, 2009.*

4. *Oulu Region – The Direction for Expertise. Oulu: Painotalo Suomenmaa, 2003. – P. 24.*

5. *Powerful dusters: Main Drivers of Europe's Competitiveness. Brussels, 17i1 October 2008 [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://ec.europa.eu/enterprise/innovation/index_en.htm.*

ІРИНА ЛЕВЧУК

Науковий керівник:

к.е н., доцент Кривоус В. Б.

БОРГОВА КРИЗА ЄС ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРО

Виникнення державного боргу є звичайним наслідком економічної активності. Частина економічних суб'єктів отримують додаткові доходи, в той час як інші відчувають їх нестачу. Проте головною цінністю для будь-якої держави є її економічна безпека та незалежність. Саме для збереження цього потрібно зменшувати тиск з боку міжнародних організацій та урядів інших країн, через зниження зовнішнього боргу, котрий являється загальним обсягом заборгованості держави перед ними на певну дату, включаючи відсотки. У іншому випадку це може призвести до боргової кризи, тобто неспроможності держави – боржника сплачувати зовнішні позики та обслуговування їх у повному розмірі. Це й сталося з зоною євро, адже частина країн позичала грошові резерви, щоб сплачувати попередні кредити, тим самим нарощуючи нові. Вже до початку 2010 року в деяких країнах державний борг досяг критичного рівня – близько 130% ВВП в Греції. У Греції держборг виріс на 20,3%, склавши 159,1% від ВВП, в Португалії – на 18,9% (110,1% від ВВП), а в Ірландії – на 16,5%, досягнувши позначки в 104,9% від ВВП [1]. Так, у порівнянні з 2012 роком на кінець 2013 року зовнішній борг Греції збільшився на 19,9% від ВВП [1]. Схожа ситуація і на Кіпрі, Так, якщо на кінець 2012 року державний борг Кіпру становив 15 043 млн. євро, то на кінець 2013 року 18 403 млн. євро, що на 25,3% більше. В Іспанії він зріс на 14,3%, а в Словенії на 14,1%, і станом на кінець 2013 року становлять 954863 млн. євро та 21922 млн. євро відповідно. Зменшити зовнішній борг у 2013 році на 2,8% вдалось Німеччині, і на кінець 2013 року її борг становив 2 126 831 млн. євро, проти 2 153 294 млн. євро в кінці 2012 року. Крім неї зовнішній державний борг зменшили деякі країни Європи: Болгарія (1,4%), Латвія (2%), Литва (0,8%) та

Данія (0,9%). Крім того, три основні країни Європи, що розвиваються, – Польща, Чехія і Угорщина – зафіксували завершення економічного спаду і уповільнення зростання в другому кварталі 2013 року [5]. Основним чинником відновлення економіки в Центральній і Східній Європі в цілому в минулому кварталі було поліпшення ситуації на їх основному експортному ринку – в решті країн Євросоюзу.

Проте навіть беручи це до уваги, питання Європейської боргової кризи є одним з найголовніших та потребують першочергового вирішення з боку урядів країн-членів ЄС [2]. Це актуально і для України, тому що інтеграція в ЄС є стратегічною метою розвитку нашої держави, а також перспектива вступу в недалекому майбутньому деяких східноєвропейських країн, що є основними торговими партнерами України, в ЄС безпосередньо торкається економічних інтересів нашої держави. Крім того, у грудні 2013 року прямий зовнішній борг нашої держави збільшився на 7,58%, або на 1,966 млрд. доларів США, склавши на 31 грудня 2013 року 27,901 млрд. доларів США (проти 25,936 млрд. доларів США на 30 листопада). Також за 9 місяців 2013 року обсяг валового зовнішнього боргу України зріс на 2,7 млрд. дол. США і на кінець III кварталу 2013 року становив 137.7 млрд. дол. США. Відносно ВВП обсяг боргу зріс з 76,6% до 77,3% [3]. Крім того подальше зростання як внутрішнього, так і зовнішнього боргу матиме для України певні недоліки: при браку фінансових ресурсів існує загроза невиконання державою власних боргових зобов'язань та оголошення дефолту; зниження конкурентоспроможності та витіснення вітчизняних товаровиробників з ринку кредитних ресурсів, через перерозподіл фінансових ресурсів, що спричинить падіння інвестиційної активності; виплата значних відсотків за державними цінними паперами призводить недосконалої політики вітчизняних банків, що також збільшує нерівність у доходах фізичних осіб [4].

Також валютна політика ЄЦБ впливає на економіку України, адже грошова одиниця ЄС для вітчизняної економіки в першу чергу є розрахунковою у експортно-імпортних операціях, відповідно це викликає залежність курсу вітчизняної грошової одиниці від динаміки курсу валют країн-партнерів. З найменшою зміною євро відносно долара помітна тенденція зміну курсу євро відносно гривні. Незважаючи на фінансову кризу в Євросоні, міжнародна роль євро в 2013 р. залишалася порівняно стійкою.

Основні інструменти, що на сьогоднішній день використовує Європа для подолання кризи умовно можна розкласти їх на 3 основні групи: побудова фактично нової структури фінансового ринку, регіональна співдружність та глобальна консолідація у боротьбі з кризою; стабілізація та регенерація економіки. Звичайно, що зараз в Європі йде маса виступів проти єдиного економічного союзу, проти єдиної європейської валюти і проти Німеччини як центру Європи. Вимушене зменшення соціальних видатків у державах ЄС, тобто зниження пенсійних виплат, скорочення пільг та заробітних плат, та основне зростання податкового навантаження спричинило масові акції незадоволення серед населення та антивладні настрої. Це також повпливало на загострення соціальних проблем та недовіри до уряду, включно з сепаратистськими проявами.

Тому, на нашу думку, зруйновані економіки периферійних країн просто повинні стати дотаційними регіонами в союзній державі, це перший крок, до подолання кризи. Це повинно сповільнити економічний занепад в країнах, де він спостерігається шляхом одержання **більше половини** всіх бюджетних субсидій. Наступним має стати ще більша інтеграція, що полягає у встановленні єдиний податкового, пенсійного і політичного режиму всіх регіонах. Європі потрібно зробити економічні умови майже однаковими, але з урахуванням всіх регіональних і національних особливостей. Якщо країни почнуть виходити із зони євро, то не тільки сама єдина валюта опиниться під загрозою, під загрозою опиняться всі економіки Європи без винятку, не тільки малі. Не варто говорити вже й про те, що вихід самої країни із зони євро, але вже з зруйнованою економікою означатиме катастрофу. До того ж, суттєву роль у майбутньому розвитку відіграє і позиція євро, та валютні операції які проводяться з метою посилення фінансової системи. Прогнози головних світових експертів в сфері економіки щодо подальшого майбутнього євро є неоднозначними. Деякі стверджують, що відбудеться покращення стану цієї валюти на міжнародному валютному ринку, інші – крах Єврозони, та євро відповідно. Ми вважаємо, що приріст міжнародних резервів, номінованих у євро буде досить скоро та обумовлений декількома причинами. По-перше, до 2011 р. процес глобалізації фінансових ринків увійшов у вирішальну стадію, саме тому для забезпечення достатнього захисту своєї грошової одиниці національним урядам сьогодні потрібно набагато більше валютних накопичень, ніж раніше. По-друге, внаслідок розпаду радянського блоку, валюти колишніх соціалістичних країн, їх грошові резерви перестали бути замкненими. Більшість урядів поставили мету якомога швидше перейти до повної конвертованості національних грошових одиниць. Підтримання ринкового курсу грошової одиниці в умовах ліберального валютного режиму створює необхідність в набагато більших резервах, ніж це потрібно при плановій економіці, коли національні гроші не є предметом купівлі-продажу. По-третє, на формування структури валютних резервів впливають і державні особливості. Резерви зони євро в 4 рази перевищують резерви США і складають майже 20% валютних запасів промислових держав, що сприяє збільшенню в них частки євро та зниження частки інших валют. По-четверте, потреба центральних банків у нарощуванні резервів у євро буде збільшуватися у зв'язку з проведенням валютних інтервенцій в тих країнах, які або вже прив'язали, або мають намір прив'язати курси національних валют до єдиної європейської валюти або кошику СДР.

Активізація трансформаційного розвитку валютної системи України відбувається під дією процесів інтеграції у світовий економічно-фінансовий простір. Умовою валютної євроінтеграції для України є встановлення демократичних принципів організації та регулювання валютного обігу, валютних операцій на міжбанківському валютному ринку України для всіх суб'єктів валютно-фінансової діяльності без дискримінації та утисків, гармонізація та уніфікація валютного законодавства України до стандартів ЄС, створення сприятливих умов для потенційних учасників міжнародних розрахункових та фінансових операцій.

Для дієвого становлення євро в вигляді альтернативної світової валюти провідним є питання її ліквідності. Основні зусилля в цьому напрямку мають бути зосередженими на формуванні ємних, високорозвинених та інтегрованих між собою міжнародних ринків євро, на збільшення квоти євро у світовій торгівлі та інвестиційних потоків.

ЛІТЕРАТУРА

1. *European Commission Eurostat [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>.*

2. *Пробоїв О. А. Проблемні економіки Єврозони / О. А. Пробоїв, І. Д. Зубко // Materialy IV miedzy-narodowej naukowii-praktycznej konferencji "Nauka: teoria i praktyka-2010". – Volume 3. Ekonomiczne nauki. – Przemysl: "Nauka i studia", 2010. – С. 25–28.*

3. *Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/index>.*

4. *Козюк В. В. Державний борг України у перехідній економіці : монографія / В. В. Козюк. – Львів : Світ, 2007. – 202 сс. 46–50.*

5. *Основні європейські країни, що розвиваються, вийшли з економічного спаду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rbc.ua/ukr/top/show/osnovnye-razvivayushchiesya-strany-evropy-vyshli-iz-ekonomicheskogo-14082013155500>.*

МАРІЯ ЛИЗУН

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ БОРГОВОЇ ПОЛІТИКИ ЄС ТА УКРАЇНИ

На фоні поглиблення глобалізаційних процесів, взаємна інтеграція економік країн як з розвинутою, так і з перехідною економіками, набирає все більших обертів. Ці процеси стосуються всіх сфер діяльності економічних агентів, в тому числі і ринків капіталів, де відбувається залучення фінансових ресурсів для забезпечення фінансування внутрішніх потреб держави. Формування та нагромадження внутрішнього та зовнішнього державного боргу є органічною складовою функціонування економік більшості країн світу, потужним важелем макроекономічного регулювання та інструментом реалізації економічної стратегії. Різке зростання обсягів світового валового боргу та платежів з його обслуговування створює значні проблеми як для країн-боржників, так і для світової економіки в цілому. В зв'язку з цим постає необхідність підвищення ефективності боргової політики, оскільки від якості та своєчасності прийняття рішень щодо управління державним боргом залежить результативність державного регулювання.

Згідно Бюджетного кодексу України державний борг – це загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених